

Livskvaliteten i EU: Subjektivt välbefinnande

Sammanfattning

Inledning

Hur kan man använda data om subjektivt välbefinnande – hur människor uppfattar sin livskvalitet – inom politiken? Och är sådana uppgifter relevanta med tanke på de ekonomiska utmaningar som Europa nu står inför? Den här rapporten innehåller nya rön med politisk relevans från den tredje omgången av Eurofound's undersökning av livskvaliteten i Europa, som genomfördes 2011–2012. Den visar hur uppgifter om välbefinnandet kan hjälpa politiska beslutsfattare att fastställa vilka grupper och länder som har drabbats hårdast av den ekonomiska krisen och vilka som har klarat sig bättre än förväntat. Därmed tillför den nya underlag för politiska beslut.

I rapporten jämförs länder och grupper i de då 27 EU-medlemsstaterna, och de faktorer som leder till välbefinnande liksom de som kan skydda människor mot lågt välbefinnande urskiljs. Dessutom görs en granskning av hur det subjektiva välbefinnandet har förändrats under perioden 2007–2011 i EU som helhet och i enskilda medlemsstater. Det är inte bara den rapporterade tillfredsställelsen med det egna livet som granskas, utan ett brett spektrum av koncept som påverkar det subjektiva välbefinnandet, såsom hedoniskt välbefinnande (kortsiktiga känslor), eudaimoniskt välbefinnande (hur väl människor fungerar i sina liv) och tillfredsställelse med olika aspekter av livet.

Sammanhang

De politiska beslutsfattarna måste skapa sig en bild av hur krisen egentligen påverkar människors liv. Det finns en känsla av att krisen har ökat ojämlikheten och haft större påverkan på grupper i samhället som redan är sårbara, men bekräftar uppgifterna om välbefinnandet denna känsla?

Många har hävdats att det bland annat behövs nya indikatorer för att vi ska ta oss ur dagens kris och förhindra

att en liknande uppkommer i framtiden. I sitt meddelande från 2009, "Bortom BNP. Att mäta framsteg i en föränderlig värld", efterlyser Europeiska kommissionen en helhetssyn på mätningarna av välbefinnande och annat, och en större inriktning på fördelningen av resurser och resultat mellan sociala och ekonomiska grupper och mellan regioner. Uppgifterna i undersökningen av livskvaliteten i Europa ger viktiga underlag för denna diskussion.

Resultat

Välbefinnandet är störst i de socialdemokratiska länderna i Nordeuropa (Danmark, Finland, Nederländerna och Sverige) och minst i Bulgarien, Grekland, Ungern, Lettland och Rumänien. Det finns ett samband mellan välbefinnande och BNP per capita, men många länder har ett större välbefinnande än man skulle förvänta sig om man bara tittar på deras BNP.

Nästan alla länder har låga nivåer av någon aspekt av välbefinnande. Storbritannien har till exempel lägst värden i fråga om vitalitet och samhällsgemenskap, trots att det totala välbefinnandet är högt. Tillfredsställelsen med den egna hälsan är lägst i Estland och Lettland.

De befolkningsgrupper som utmärker sig genom att ha lågt välbefinnande är de som består av sjuka eller funktionshindrade, arbetslösa, separerade eller skilda och medelålders personer (35–49 år).

Den största ojämlikheten totalt sett när det gäller välbefinnandet har Cypern, Ungern och Rumänien. Tyskland och Storbritannien kommer inte långt efter dem. Vilka de största skillnaderna i välbefinnande i olika länder var analyserades också. Klyftan mellan hög- och låginkomsttagare var till exempel störst i Bulgarien, och den största ojämlikheten mellan könen fanns i Cypern, Portugal och Rumänien.

Tillfredsställelsen med det egna livet ökade något under perioden 2007–2011, men lyckan minskade och det upplevda sociala utanförskapet ökade, vilket tyder på att välbefinnandet faktiskt stagnerade under krisen. Det är viktigt att notera att det finns olika regionala mönster: genomsnittet för EU dras upp av ökningarna i nyare medlemsstater som Bulgarien och Rumänien.

Det har förekommit ökningarna av välbefinnandet, i synnerhet i Baltikum, Irland, Sydeuropa och Storbritannien, men dessa ökningarna har kommit dem med högst inkomst till godo. De med lägst inkomst upplevde de största minskningarna av välbefinnandet.

De starkaste prediktorerna för välbefinnande befanns vara materiell fattigdom, hälsa, balans mellan arbete och fritid och tidsbrist samt nöjdhet med offentliga tjänster.

Dessa faktorer varierade med de mått som användes. Den starkaste prediktorn för ensamhet var till exempel att bli änka eller änking, och den starkaste prediktorn för stress var balans mellan arbete och fritid.

Prediktorerna varierade också mellan de landsgrupper som användes i studien. I den socialdemokratiska gruppen var hälsa den viktigaste enskilda bestämningsfaktorn för tillfredsställelse med livet. I Sydeuropa var nöjdhet med offentliga tjänster den näst viktigaste bestämningsfaktorn.

Den fördjupade analysen gav en del förvånande resultat:

- Sociala aspekter av fattigdom, som att inte kunna bjuda hem gäster, var de viktigaste i det fattigdomsindex som skapades med hjälp av undersökningen.
- När det gäller boendet var den mest negativa effekten på tillfredsställelsen med det egna livet att inte känna sig säker på att få bo kvar.
- Tidsbegränsade anställningsavtal på mindre än ett år inverkar särskilt negativt på tillfredsställelsen med livet. Längre tidsbegränsade avtal hade däremot inga signifikanta negativa effekter.
- Personliga kontakter med vänner var viktiga för välbefinnandet, men indirekta kontakter (via telefon eller e-post) hade nästan inga positiva effekter alls.
- När man har korrigerat för andra faktorer har människor på landsbygden större välbefinnande än de som bor i tätorter.

Slutsatser

Uppgifterna visar att man måste uppmärksamma flera olika grupper särskilt: funktionshindrade och sjuka, arbetslösa och medelålders. De är också en varningssignal till länder med lågt eller sjunkande välbefinnande – Estland, Grekland och Sverige har alla upplevt betydande minskningar.

Man kan dra positiva lärdomar av en del länder. Om man bortser från den vanliga betoningen av de nordiska länderna har Polen en högre tillfredsställelse med livet än grannländerna, och Spanien tycktes (åtminstone 2011) klara sig väl trots krisen, sett till det genomsnittliga välbefinnandet och de små skillnaderna i välbefinnande.

Uppgifterna visar mycket tydligt vilka de politiska prioriteringarna måste vara om målet är att öka välbefinnandet: att minska fattigdomen och arbetslösheten, integrera personer med funktionshinder, skapa balans mellan arbete och fritid och bibehålla kvaliteten på de offentliga tjänsterna.

Uppgifterna belyser också att det är viktigt att värna om sociala nätverk och relationer. Det betyder till exempel att man bör beakta de oavsiktliga sociala konsekvenserna av ökad geografisk rörlighet på arbetsmarknaden och den minskade sociala sammanhållning och tillit som blir följden av ökad ojämlikhet.

Arbetsförhållandena påverkar välbefinnandet – att ge anställda tillsvidareanställningar i stället för korttidskontrakt skulle ha större inverkan på välbefinnandet än att ge arbetslösa korttidsanställningar. Åtgärder mot för hög arbetsbelastning skulle öka välbefinnandet.

Lokala myndigheter på landsbygden kan studera landsbygdsområden för att urskilja vad det är som ger positiva effekter på välbefinnandet. Tillgången till grönområden och gemenskap spelar troligen in. Samtidigt bör landsbygdspolitikerna se till att det fortfarande finns sysselsättningsmöjligheter, så att människor kan bo kvar i landsbygdsområden.

Fysisk aktivitet bidrar till välbefinnande. Exempel på insatser för att öka denna är större utrymme i skolornas läroplaner och fler möjligheter till aktivt resande.

Alla svarspersoner anser att skuldsättning påverkar välbefinnandet negativt, men detta gäller i särskilt hög grad låginkomsttagarna, vilket visar att det behövs åtgärder för att skydda dem.

Mer information

Rapporten *Third European Quality of Life Survey – Quality of life in Europe: Subjective well-being* (den tredje undersökningen av livskvaliteten i Europa: subjektivt välbefinnande) hittar du på <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1359.htm>

Mer information kan lämnas av forskningschef Daphne Ahrendt på adressen dap@eurofound.europa.eu